

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра країнознавства та туризму

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«28» 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНА - АФРИКА: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ
ВЗАЄМОДІЙ

для студентів

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
Спеціальність: С6 «Географія та регіональні студії»
Освітній рівень: Магістр
Освітня програма: Африканістика
Вид дисципліни: Обов'язкова

Форма навчання:	Денна
Навчальний рік:	2025/2026
Семестр:	2
Кількість кредитів	4
ECTS:	
Мова навчання:	Українська
Форма заключного контролю:	Іспит

Викладач: *Мішин Олександр Васильович*, кандидат політичних наук, доцент
кафедри країнознавства та туризму

Розробник(и): Олександр Мішин, кандидат політичних наук, доцент кафедри
країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри країнознавства та туризму

(підпис)

Ольга ЛЮБИЦЕВА

(прізвище та ініціали)

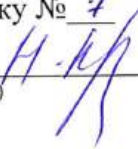
Протокол № 19 від «27» 08 2025 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол від «27» 08 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Наталія КОРОГОДА

(прізвище та ініціали)

«27» 08 2025 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни: сформувати у студентів системне розуміння становлення, сучасного стану та перспектив розвитку українсько-африканських відносин у політичній, безпековій, економічній та культурно-гуманітарній сферах, здатність до застосування міждисциплінарного країно- та регіонального аналізу двосторонньої та багатосторонньої взаємодії України з державами Африки з урахуванням геостратегічних інтересів України, зокрема в умовах протидії російській агресії та зовнішньополітичній експансії РФ на Африканському континенті.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Розуміння загальних засад історії міжнародних відносин та зовнішньої політики України;
2. Навички роботи з літературними, архівними та статистичними джерелами;
3. Розуміння й вміння застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи країнознавчих досліджень.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна “Україна - Африка: сучасний стан і перспективи взаємодій” є складовою освітньо-наукової програми “Африканістика” підготовки фахівців за освітнім рівнем “Магістр” галузі знань С “Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини”, спеціальності С6 “Географія та регіональні студії”, є обов'язковою і викладається студентам у 2 семестрі в обсязі 4 кредити ECTS. Дисципліна присвячена вивченню становлення та еволюції українсько-африканських відносин від періоду УРСР до сьогодення; політичних, дипломатичних та безпекових аспектів взаємодії; позиції держав Африки щодо російсько-української війни та африканських мирних ініціатив; економічних зв'язків і торговельно-інвестиційної співпраці; культурно-гуманітарних контактів і ролі діаспор; специфіки відносин України з окремими субрегіонами та державами Африки (Магриб, Східна Африка, Африканський Ріг, Західна Африка, Сахель, регіон Великих Африканських Озер, Південна Африка); а також місця Африки у зовнішній політиці держави-агресора Росії та інструментів протидії Україні російській експансії на континенті. Дисципліна викладається українською мовою.

4. Завдання (навчальні цілі) вивчення дисципліни націлені на здобуття знань, їх критичне осмислення, інтерпретацію й практичне застосування, вдосконалення дослідних вмінь щодо становлення, еволюції та багатфакторної динаміки українсько-африканських відносин у політичній, безпековій, економічній та культурно-гуманітарній сферах з урахуванням геостратегічних

інтересів України, і відповідають загальним та спеціальним компетентностям, передбаченим освітньо-науковою програмою “Африканістика”, зокрема:

- ЗК02. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- ЗК06. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- СК03. Здатність до комплексного просторового мислення, дослідження просторових (територіальних) відношень та взаємодії на глобальному, регіональному та локальному рівнях;
- СК04. Здатність оцінювати фактори, що впливають на економічну, соціальну, культурну та політичну динаміку на різних рівнях просторової організації суспільства;
- СК06. Здатність ідентифікувати, аналізувати та пояснювати просторові взаємозв'язки, тенденції розвитку просторових процесів і явищ, просторові трансформації.

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання	Форми викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій (за необхідності)	% у оцінці
1.	Знати			
1.1.	Етапи становлення та особливості формування українсько-африканських відносин (від УРСР до сьогодення)	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Бліц-опитування, іспит	2%
1.2.	Специфіка міжнародного визнання України державами Африки та формування договірно-правової бази двосторонніх відносин	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Бліц-опитування, іспит	2%
1.3.	Особливості державних візитів та політичних контактів на найвищому рівні між Україною та державами Африки	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Бліц-опитування, іспит	2%
1.4.	Позиція Африканського Союзу та африканських держав щодо повномасштабного вторгнення РФ в Україну та мирні ініціативи щодо врегулювання	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Бліц-опитування, іспит	2%
1.5.	Історія та сучасний стан економічних зв'язків України з державами Африки, структура експорту та імпорту	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Бліц-опитування, іспит	2%
1.6.	Засади безпекового співробітництва	Лекція,	Бліц-опитування,	2%

	та участі України в миротворчих операціях на Африканському континенті	семінарське заняття, самостійна робота	<i>іспит</i>	
1.7.	Культурно-гуманітарні зв'язки України з Африкою та роль африканських діаспор	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Бліц-опитування, іспит</i>	2%
1.8.	Специфіка відносин України з державами Магрибу	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Бліц-опитування, іспит</i>	2%
1.9.	Специфіка відносин України з державами Східної Африки та Африканського Рогу	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Бліц-опитування, іспит</i>	2%
1.10	Еволюція відносин України з державами Західної Африки та регіону Сахелю	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Бліц-опитування, іспит</i>	2%
1.11	Відносини України з державами регіону Великих Африканських Озер	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Бліц-опитування, іспит</i>	2%
1.12	Особливості взаємодії України з державами Південної Африки	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Бліц-опитування, іспит</i>	2%
1.13	Трикутники відносин та партнерств України з Африкою за участі ЄС, НАТО, США	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Бліц-опитування, іспит</i>	2%
1.14	Місце Африки в зовнішній політиці РФ та інструменти протидії Україні російській експансії на континенті	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	<i>Бліц-опитування, іспит</i>	2%
2.	Вміти			
2.1.	Здійснювати пошук та критичний аналіз джерел з історії та сучасного стану українсько-африканських відносин	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне завдання,	<i>Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій семінарських</i>	5%

		дискусія	занять та індивідуального дослідного завдання, іспит	
2.2.	Аналізувати специфіку дипломатичного визнання та розвитку договірно-правової бази України з державами Африки	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне завдання, дискусія	Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій семінарських занять та індивідуального дослідного завдання, іспит	5%
2.3.	Оцінювати позицію африканських держав та Африканського Союзу щодо російсько-української війни та мирних ініціатив	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне завдання, дискусія	Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій семінарських занять та індивідуального дослідного завдання, іспит	5%
2.4.	Аналізувати структуру та динаміку торговельно-економічних зв'язків України з державами Африки	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне завдання, дискусія	Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій семінарських занять та індивідуального дослідного завдання, іспит	5%
2.5.	Характеризувати участь України в безпековому та миротворчому співробітництві з державами Африки	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне завдання, дискусія	Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій семінарських занять та індивідуального дослідного завдання, іспит	5%
2.6.	Аналізувати культурно-гуманітарні зв'язки та роль діаспор у розвитку українсько-африканських контактів	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне	Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій	5%

		завдання, дискусія	семінарських занять та індивідуального дослідного завдання, іспит	
2.7.	Застосовувати регіональний (субрегіональний) підхід до аналізу відносин України з окремими групами держав Африки	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне завдання, дискусія	<i>Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій семінарських занять та індивідуального дослідного завдання, іспит</i>	5%
2.8.	Оцінювати місце й роль зовнішніх акторів (ЄС, НАТО, США, РФ) у трикутниках відносин України з Африкою	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне завдання, дискусія	<i>Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій семінарських занять та індивідуального дослідного завдання, іспит</i>	5%
2.9.	Аналізувати наративи та інструменти російської пропаганди в Африці й контрзаходи України	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне завдання, дискусія	<i>Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій семінарських занять та індивідуального дослідного завдання, іспит</i>	5%
2.10	Формулювати аргументовані рекомендації щодо перспективних напрямів розвитку українсько-африканського партнерства з урахуванням національних інтересів України	Семінарське заняття, самостійна робота, індивідуальне дослідне завдання, дискусія	<i>Письмові анотації-огляди, аналітичні довідки, аргументація виступів та в процесі дискусій семінарських занять та індивідуального дослідного завдання, іспит</i>	5%
3.	Комунікація: вдосконалення практичних навичок усної та письмової презентації результатів, аргументації висновків самостійної роботи та індивідуального	Презентація результатів самостійної роботи, індивідуальне	<i>Письмова та усна презентація результатів, критичний аналіз, аргументація в</i>	12%

	ЗЧ1		ЗЧ2	
	<i>Min. - 18 балів</i>	<i>Max. - 30 балів</i>	<i>Min. - 18 балів</i>	<i>Max. - 30 балів</i>
Бліц-опитування	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5
Семінарські заняття, дискусія	«3» x 4 = 12	«5» x 4 = 20	«4» x 3 = 12	«6» x 3 = 18
ЗЧ1 - проміжний контроль виконання ІДЗ;	«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5		
ЗЧ2 – захист ІДЗ			«3» x 1 = 3	«7» x 1 = 7

*«1» - мінімальна/максимальна оцінка, яку може отримати студент. 1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань. * - усі завдання для самостійної роботи мають пошуково-аналітичний характер.*

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску до іспиту - 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (рекомендований мінімум) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є доопрацювання результатів завдань для самостійної роботи та індивідуального дослідного завдання, що додатково оцінюється викладачем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться письмово.

Максимальна кількість балів під час іспиту - 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових - 24 (60% максимальної кількості балів, відведених на іспит).

Загалом формування оцінки відбувається на основі “Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка” (друга редакція), введеного в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 р.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Відмінно	90 - 100
Добре	75 - 89
Задовільно	60 - 74
Незадовільно	0 - 59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Лекції (год.)	Семінари (год.)	Самостійна робота (год.)
Частина 1. Становлення українсько-африканських відносин				
	Вступ Тема 1. Африка у зовнішній політиці України.	2	-	4
	Дипломатична активність України в Африці	-	2	9
	Тема 2. Економічні та позаекономічні зв'язки України з Африкою	2	-	4
	Економічні активності України в Африці	-	2	9
	Роль діаспор в українсько-африканських контактах		2	9
	Тема 3. Безпекове співробітництво України з державами Африки	2	-	4
	Миротворча діяльність України в Африці та ефективність африканських мирних ініціатив	-	2	9
Частина 2. Перспективи відносин України з державами субрегіонів Африки				
	Тема 4. Україна та держави Магрибу	2		4
	Україна та держави Сахелю і Африканського Рогу		2	9
	Тема 5. Еволюція відносин України з державами Західної та Східної Африки	2		4
	Тема 6. Взаємодія України з державами Південної Африки	2		4
	Україна та держави регіону Великих Африканських Озер		2	9
	Тема 7. Трикутники відносин та партнерств України з Африкою. Африка в зовнішній політиці держави-агресора Росії	2		4
	Захист індивідуального дослідного завдання	-	2	8
	ВСЬОГО	14	14	90

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій - 14 год.

Семінарські заняття - 14 год.

Самостійна робота - 90 год.

Консультації - 2 год.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Головченко В.І., Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX - друга третина XX ст.): навч. посіб. - К.: Либідь, 2010. - 520 с.
2. Іваненко Д., Кіптенко В. Африканістика в українському науковому дискурсі: огляд публікацій 2000-2024 років. Географія та туризм: Збірник наукових праць. Випуск 79. 2025. С. 66-76.
3. Комунікаційна Стратегія Україна - держави Африки / М-во закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/strategiya-afrika-1.pdf>
4. Країнознавство: підручник / В.І.Головченко, М.С.Дорошко, П.М.Ігнат'єв та ін.; за ред. В.П.Крижанівського, В.І.Головченка. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. - 590 с.
5. Мішин О. Африка як пріоритетний напрям зовнішньої політики України. Україна дипломатична. 2021. Вип. 22. С. 651-668.
6. Олійник, Я. Б., Яценко, Б. П., & Любіцева, О. О. Географічне країнознавство. ВПЦ "Київський університет". 2015
7. Яценко Б.П., Бабарицька В.К. «Країнознавство. Основи теорії: новч.посібник.- Київ; в-во Либідь, 2009. - 320 с.
8. Meredith, M. The State of Africa. A History of the Continent Since Independence (2nd edition). Simon & Schuster. 2011.

Додаткова:

1. Вітер О. Відновлення відносин: Україна відкриває нові посольства в Африці, RFI, 2024.
2. Висоцький О.Ю., Ставченко С.В., Африканістика: курс лекцій. Дніпро: Інновація, 2024. 300 с.
3. Ерман Г. Як Україна і Росія «воюють» за прихильність Африки. BBC News Україна. 2023.
4. Мішин О., Олійник Ю. Геостратегічний вектор України в Африці: виклики багатопольного світу. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. 2024. Вип. 2 (83). С. 45-52.
5. Хома Н. М. Проблеми та бар'єри реалізації африканського вектора зовнішньої політики України в умовах російської агресії. // Регіональні студії. 2025. № 34. С. 112-119.
6. Ajaja, O. The Case for Neutrality: Understanding African Stances on the Russia-Ukraine Conflict. Journal of Military and Strategic Studies, 22 (2), 129 - 153, 2022
7. Ali A Mazrui, Africa's International Relations: The Diplomacy Of Dependency And Change, 2019
8. Ayodele, B. (2024). Russia's Invasion of Ukraine: Nigeria's Value-Driven and Pragmatic Indifferent Stance. Global Policy, 15 (4), 768 - 772.
9. Balma, L., Heidland, T., Jävervall, S. et al. Long-run Impacts of the Conflict in Ukraine on Grain Imports and Prices in Africa. African Development Review, 36, 10 - 24, 2024
10. Darkwa, L., Attuquayefio, P. Non-aligned!: An Analysis of Africa's Stance on United Nations General Assembly Resolutions A/RES/ES-11/1 and A/RES/ES-11/6 on the Russian-Ukraine War. The African Review, 51 (5), 479 - 495, 2024

11. Iberi, D., Saddam, R. (2023). Media Framing of Refugees: Juxtaposing Ukrainian and African Refugees in the Wake of Russia-Ukraine Conflict. *Journal of Central and Eastern European African Studies*, 2 (4), 48-63, 2023
12. Mbaku, John Mukum, *Corruption in Africa: Causes, Consequences, and Cleanups*, 2010
13. Mhlanga, D., Ndhlovu, E. (Eds.) (2024). *The Russia-Ukraine Conflict and Development in Africa. Implications for Sustainable Development*. Springer. Mickelsson, T. B. (2025).
14. Péan, Pierre, *Carnages. Les guerres secrètes des grandes puissances en Afrique (Documents)*, 2010
15. Emmanuel Akyeampong, Robert H. Bates, Nathan Nunn, James Robinson, *Africa's Development in Historical Perspective*, 2014
16. Pita Ogaba Agbese, George Klay Kieh, Jr. *Reconstituting the State in Africa*, 2007
17. *Priorities for Agricultural Support in Ukraine*, the World Bank Report, 03.05.2024
18. Naunihal Singh, *Seizing Power: The Strategic Logic of Military Coups*, 2014
19. Neji, O. N., Obaji-Akpet, I., Otu, M. T. et al. (2024). Reconsidering the Russian-Ukrainian Conflict and Security Concerns in Africa. *Journal of Liberty and International Affairs*, 10 (1), 233-251.
20. Staeger, U. (2023). The War in Ukraine, the African Union, and African Agency. *African Affairs*, 122 (489), 559-586.
21. *Ukrainian Refugees' Differentiated Treatment: a Critical and Systematic Review*. *Global Networks*, 25 (1), e12502.